

Redaktionens forord

Dette nummer af Nordiske Udkast viser, hvad analyser af konkret praksis kan udrette, og hvor langt omkring man kan komme – nummeret rummer analyser af inklusionsarrangementer for små børn med handicap, psykoekation, lærerpraksis, brug af babyrobotter til afprøvning af forældreskab blandt marginaliserede unge og Pædagogisk Psykologisk Rådgivningsarbejde. Artiklerne illustrerer, hvordan dét, systematisk at beskrive, hvordan konkret praksis udfolder sig, indebærer et teoretisk blik, hvormed man kan samstille de mange sider af et virke i hverdagslivet. Konkrete analyser af praksis giver derved mulighed for at bestemme forhold, der modarbejder hinanden, bevæger sig i forskellige retninger, og som skal reorganiseres for, at vi kan komme bedre steder hen. Et sådan arbejde indeholder mulighed for teoriudvikling og artiklerne uddyber og udvikler begreber som fx social praksis, det almene og det særlige som binært bundne begreber, rådighedsbegrebet, affirmativitet, mm.

Under vanskelige sociale forhold er det vigtigt at åbne for udviklingsmuligheder gennem selvkritisk refleksion af teori og praksis. Artiklerne peger på, hvordan et kritisk blik på adgang til deltagelse, på teknologiske redskaber som samfundsmæssige kontrolmuligheder, og på individualisering af fælles problemer i restriktive magtforhold, åbner for at pege på demokratiske muligheder gennem fælles arrangementer af praxis. I Nordiske Udkasts tradition byder nummeret på forskningsarbejder, der eksplicit forener teoretisk og empiriske refleksioner, udarbejdet fra speciale, phd forsvar eller forskningsprojekt.

I sin artikel *Babyrobotter og cyborg-forældreskab blandt marginaliserede unge* udforsker Vivi Friis Søgaard brugen af sociale robotter, i form af babysimulatorer, i un-

dervisningsforløb målrettet marginaliserede unge, der ønsker at blive forældre. Her inviteres de unge til at deltage i realistiske rollespil med en babysimulator, for herigennem at afprøve og udvikle deres forældrekompetencer – og samtidig (forhåbentlig) reflektere over deres egne evner som forældre. Artiklen anvender Donna Haraways cyborgfigur som udgangspunkt for analysen og herigennem introduceres babysimulatoren som en grænsefigur mellem menneske og ikke-menneske. Artiklen viser, hvorledes de fagprofessionelle anvender en række strategier for at levendegøre babysimulatoren og det pointeres, hvorledes babysimulatorens kapaciteter og sociale effekter samtidigt formes af og reproducerer normative forestillinger om det gode forældreskab. Forløbene med babysimulatoren demonstrerer, hvorledes udbyttet ikke blot afhænger af de professionelles indsats med at levendegøre robotten, men i høj grad også af de unges evne til at knytte emotionelle bånd til den teknologiske cyborg-baby. Dette åbner for en diskussion af, hvorledes sociale robotter gøres betydningsfulde gennem fortløbende forhandlinger, magt og modstandspraksisser i de konkrete samspil med og omkring den sociale robot.

Således udfolder og nuancerer artiklen, hvorledes babysimulatoren på samme tid bruges til at guide, overvåge og regulere de marginaliserede unges forældrekompetencer – og ikke mindst deres ønsker om forældreskab. Forfatteren viser, hvorledes det governmentale blik på robotten som magtmiddel kan udvides gennem inddragelse af cyborg-figuren – og vi således kan opnå mere nuancerede forståelser af til dels robotten og dens rolle i konstruktionen af kompetent forældreskab, men samtidig af hvorledes (og hvorvidt) menneske-robot-re-

lationer kan bruges til at forudsige menneske-menneske-relationer.

Gennem deltagelse i hverdagslivet og en analytisk vinkel fra børnenes perspektiver udforsker Kurt Bendix-Olsen i sin artikel inklusion af 'børn med handicap' som en historisk og samfundsmæssig problematik. Artiklen giver indblik i, hvordan udforskning af børns hverdagsliv med 'handicap' og 'inklusion' forudsætter et blik for børnenes konkrete adgang til deltagelse på tværs af sammenhænge, og ligeledes også et blik for de handicapsyn og udviklingsforståelser, som et professionaliseret inklusionsarbejde knytter an til. En snæver almenpædagogisk udviklingshorisont ser ud til at opretholde en adskillestænkning, der sonder mellem børneprofiler med almene og særlige behov. Udviklingen af et mere bredtfaavnende og i den betydning *alment* institutionsliv, hvor 'børn med handicap' kan tage del som almindelige deltagere, ser omvendt ud til at være muliggjort, når hverdagen arrangeres med fokus på, at alle børn har adgang til deltagelse i hverdagens konfliktsituationer og 'fælles sager'. Reproduktion og overskridelse af binariteten 'det almene og det særlige' er således betingelsessættende for 'børn med handicaps' udvikling af rådighed. Artiklen konkluderer, at det er en forudsætning for 'børn med handicaps' rådighedsudvikling, at de har adgang til udviklingen af hverdagens repertoarer. I et sådant fokus på 'børn med handicaps' betingelsessituation løftes de samskabte og socio-materielt understøttende hverdagspraksisser frem som inkluderende.

Maria Dinesen, Simone Albrechtsen og Sofie Pedersen analyserer i artiklen *En selvfølgerlig succes – en kritisk udforskning af patientuddannelsers subjektiveringspraksis* et eksempel på de udbredte patientuddannelser inden for sundhedssektorens virke, hvor patienter i stigende grad positioneres som samarbejdspartnere i et behandlingsforløb. Konkret tager artiklen udgangspunkt i patientuddannelsen "*LÆR AT TACKLE angst og depres-*

sion"; et kursus om at håndtere sin tilværelse med angst og depression og som bygger på en peer-to-peer tankegang. Artiklen er en kritisk kommentar til den manglende refleksion over de betingelser for subjektiveringsprocesser, som naturaliseres i kursusrummet, hvor en individualisering af menneskelige problemstillinger og en tilpasningstankegang til et koncept sætter sig igennem. Kursusrummet er således et særligt rum for forhandling; af positioner, selvforståelser og normalitet og analyserne problematiserer den neoliberale rationalitetsindvirkning på patientuddannelsen, og de tilhørende subjektiveringsmuligheder dette fordrer. Herigennem diskuteres konsekvenserne af patientuddannelsens individualiserende og idealtypiske tilgang til 'arbejdet' med angst og depression. På kurset bliver kursusdeltagernes daglige livsførelse ikke udgangspunkt for en afsøgning af optimeringsmuligheder – snarere sættes parentes om den daglige livsførelse som noget, der forstyrrer kurset og dets magtfulde diskurs om succes. Det problematiseres herved, hvordan kurset synes at introducere en forkerthed ift. nogle af deltagernes livsførelser. Samtidig peger artiklen også på, at patientuddannelsen kunne anlægge en mere åben og nysgerrig undersøgende vinkel, der inviterede deltagerne til en fælles problemsætning, afsøgning af muligheder og udveksling af erfaringer. Dette ville kunne positionere deltagerne som mere handlekraftige subjekter og realisere det emancipatoriske potentiale, der kan opstå i menneskers fælles engagement i fælles problemstillinger – som et spørgsmål om ikke blot at indrette sig (bedst muligt), men snarere og samtidigt et spørgsmål om at *samskabe* samfundsmæssige betingelser, som både tilgodeser og understøtter ens eget og andres velbefindende.

Tilde Mardahl-Hansen tager i sin artikel om *Undervisning som social praksis* udgangspunkt i at vi, når vi udveksler om samt undersøger vanskeligheder i børns skoleliv, mangler begreber, der kan forbinde vanskelighederne til

skolens særlige historiske og sociale praksis. Artiklens formål er at synliggøre, hvordan en situeret forståelse af lærerfaglighed og undervisning kan danne grundlag for nye måder at tale om, undersøge og håndtere vanskeligheder i skolen. Artiklen bygger således på en antagelse om, at det netop er, når *skolens sagsforhold* udelades fra forståelser af skoleproblemer, at vi risikerer at individualisere vanskeligheder i skolen og forskyde problemansvar og årsagsforklaringer mellem skolens forskellige parter. Selvom skolens sagsforhold er vældigt sammensat og konfliktuelt, er det centralt netop at forholde problem- og løsningsforståelser på skoleområdet tæt til skolens opgaver, krav og hensyn, hvis vi vil undgå individualisering og problemforskydning. Folkeskolens opgaver, krav og hensyn er potentielt modstridende, og det er netop i skolens parter samarbejde om at håndtere skolens modsætninger, dilemmaer og forskelle, at muligheder og begrænsninger for børns læring og trivsel i folkeskolen findes. Forfatteren udforsker undervisningsbegrebet i relation til læringsbegrebet og rejser spørgsmålet; hvis vi forstår læring som knyttet til deltagelse i social praksis, hvordan kan vi så forstå undervisning i skolen? Med det udgangspunkt lægges særlig vægt på at udfolde et begreb om social praksis, hvorigennem dette forbindes tæt til subjekt-, dialektik-, livsførelses- og samarbejdsbegrebet. Det konkluderes, at udvikling af deltagelses-, lærings- og samarbejdsbetingelser må forstås forbundet i social undervisningspraksis – men ikke nødvendigvis på *produktive* eller hensigtsmæssige måder, der fremmer læring og trivsel. Potentialet for konflikt, eksklusion og (sammen)brud i social undervisningspraksis må forstås som en almen handlebetingelse, og netop derfor er der brug for begreber, der forbinder skolevanskeligheder til disse processer.

Endelig tager Thomas Szulevicz i artiklen *En ikke-affirmativ pædagogisk psykologi* afsæt i den aktuelle debat om den pædagogiske psykologiske rådgivnings (PPR) relevans og

legitimitet og argumenterer for, at den pædagogiske psykologi må orientere sig mod en ikke-affirmativ forholdemåde, hvor der stilles kritiske spørgsmål til nogle af de aktuelle forventninger til PPR. Forfatteren tager udgangspunkt i et igangværende forskningsprojekt, der undersøger, hvordan pædagogisk psykologi praktiseres i PPR rundt om i Danmark, og retter særligt fokus på, hvordan der i praksis ofte opstår forskellige dilemmaer og modsætningsfyldte situationer, som rejser holdnings- og værdimæssige spørgsmål til den pædagogisk-psykologiske medarbejder. Forfatteren viser, hvordan den pædagogiske psykologi står i et modsætningsfyldt spænd mellem på den ene side at være presset af skolesystemets aktuelle fokus på læringsstyring og testplaceringer og på den anden side fremstilles som 'en slags pædagogikkens redning' i selvsamme udviklingsbevægelse. Dette er interessant i et historisk perspektiv, da den pædagogiske psykologis indtog i skolen på mange måder kan siges at have understøttet overordnede uddannelsespolitiske interesser. Ved at trække på inspiration fra Dietrich Benner, tysk professor i pædagogik, der sonderer mellem en henholdsvis affirmativ og ikke-affirmativ tilgang til pædagogik, diskuterer artiklen spørgsmålet om, hvorvidt den pædagogiske psykologi skal fungere henholdsvis understøttende eller kritisk-refleksivt.

Roskilde redaktionen